

STANOWISKO I POPRAWKA

Koła Parlamentarne Polska 2050 w sprawie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 50s)

- Koło Parlamentarne Polska 2050, uznając konieczność pilnego działania w celu przywrócenia w Polsce niezależnego systemu sądownictwa i pełnej niezawisłości sądów, **udziela poparcia dla senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 50S).**
- **Jednocześnie Senator Jacek Bury złożył poprawkę do projektu ustawy o następującej treści:**

„Art. 12 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

3. Okoliczność, że orzeczenie zostało wydane przez sąd, w składzie którego uczestniczył sędziemu Sądu Najwyższego, sędziemu sądu powszechnego, sędziemu sądu administracyjnego albo asesor sądowy w sądzie administracyjnym, co do którego Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła w trybie art. 9 ust. 3 niniejszej ustawy, że uchwała w sprawie jego powołania do pełnienia urzędu została podjęta z naruszeniem zasad niezależności sądów i niezawisłości sędziów, stanowi podstawę do wniesienia środka zaskarżenia, a także wniosku albo skargi o wznowienie postępowania. W piśmie wnoszącym środek zaskarżenia, wniosek albo skargę w sprawie, o której mowa w niniejszym artykule należy wykazać, że nieprawidłowość powołania do pełnienia urzędu sędziemu prowadziła, w konkretnych okolicznościach danej sprawy, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

4. Wniosek albo skargę o wznowienie postępowania opartą na podstawie, o której mowa w ust. 3 można wnieść w terminie roku od podjęcia przez Krajową Radę Sądownictwa uchwały w trybie art. 9 ust. 3, o której mowa w ustępie poprzedzającym. Terminów, o których mowa w art. 407 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, 1495, 1649 i 1818) oraz art. 277 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325) nie stosuje się.”

UZASADNIENIE

1. Konieczności wystąpienia z inicjatywą ustawodawczą

Polska 2050 wyraża radość z powodu dalszego procedowania senackiej inicjatywy ustawodawczej w zakresie odwrócenia niekorzystnych zmian w sądownictwie wprowadzonych przez rządy Zjednoczonej Prawicy. **Nie mamy wątpliwości, że kolejne, często chaotyczne „reformy” (a raczej „deformy”) sądownictwa wprowadzane przez Prawo i Sprawiedliwość od grudnia 2015 roku miały w istocie jeden cel – podporządkowanie niezależnych sądów i niezawisłych sędziów władzy politycznej jednej partii.** Temu służyły kolejne zmiany ustawowe w zakresie trybu powoływania sędziów i prezesów sądów powszechnych i wojskowych, ustroju Krajowej Rady Sądownictwa, powołania nowych izb Sądu Najwyższego, postępowań dyscyplinarnych, przechodzenia sędziów w stan spoczynku itd.

Przez ponad pięć lat wyrządzono w polskim sądownictwie wielu szkód – liczni doświadczeni sędziowie odeszli przedwcześnie z zawodu, wielu jest nękanych kolejnymi postępowaniami dyscyplinarnymi, politycznie uzależniona KRS nie wykonuje swojej roli obrończyni sędziowskiej niezawisłości, gdyż jest obsadzona osobami powiązаныmi z obozem władzy, nielegalna Izba Dyscyplinarna SN wydaje orzeczenia pomimo zawieszenia jej prawomocnym postanowieniem Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej itd. Obywatele i obywatelki nie odnoszą żadnych korzyści z przeprowadzonych zmian. Przeciwnie, czas postępowania przed sądami powszechnymi znacząco się wydłużył a podsądni nie mogą mieć pewności czy sędziowie kierują się wyłącznie swoją najlepszą wiedzą i sumieniem, czy też nie są wobec nich kierowane oczekiwania i naciski o charakterze politycznym. **To sytuacja, która zagraża samej istocie demokratycznego państwa prawa. Jej zmiana jest jednym z podstawowych celów politycznych Polski 2050.**

Jednocześnie w tym miejscu koniecznie trzeba wyrazić uznanie dla tysięcy sędziów polskich sądów, którzy pomimo niesprzyjających okoliczności zachowują wewnętrzną niezawisłość i orzekają w zgodzie z literą i duchem Konstytucji oraz praw człowieka wyrażonych w ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą traktatach międzynarodowych, często narażając się na niesprawiedliwe i krzywdzące uwagi oraz szykany ze strony rządzących, włącznie z zawieszeniem w obowiązkach służbowych przez nielegalną Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego.

2. Pozytywna ocena głównych kierunków rozwiązań

Senacki projekt ustawy o zmianie ustaw sądowych jest dobrym i dużym krokiem w kierunku odwrócenia tych niekorzystnych tendencji. Likwiduje skandaliczne przepisy dyscyplinarne, możliwości ingerencji ministra sprawiedliwości i Prezydenta w bieżącą pracę sądów, a także dwie kontrowersyjne Izby Sądu Najwyższego – nielegalną Izbę Dyscyplinarną i Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Jednocześnie słusznie nie usuwa z porządku prawnego instytucji skargi nadzwyczajnej, która w niektórych przypadkach bywa

skutecznym i wartościowym narzędziem w rękach obywateli pokrzywdzonych przez wadliwe orzeczenia sądowe.

Bardzo pozytywnie należy ocenić zwłaszcza przepisy dotyczące wyboru i składu Krajowej Rady Sądownictwa. Bardzo słusznie wyposażono w prawo zgłaszania kandydatów na członków KRS, obok sędziów, także organy samorządów adwokackiego i radców prawnych, Rzecznika Praw Obywatelskich Krajową Radę Prokuratorów i grupę co najmniej dwóch tysięcy obywateli. Dużym krokiem w kierunku większej przejrzystości procedur jest także obligatoryjna organizacja wysłuchania publicznego kandydatów na członków KRS.

Niezwykle trafnym rozwiązaniem, wychodzącym naprzód oczekiwaniom zwiększenia kontroli obywatelskiej na władzę sądowniczą jest utworzenie Rady Społecznej przy KRS wyposażonej w kompetencję do opiniowania kandydatur na stanowiska sędziowskie. Cieszy, że w wyniku konsultacji społecznej dodatkowo w projekcie ustawy zawarto przepisy techniczne dotyczące obsługi działalności Rady Społecznej.

3. Problematyka weryfikacji sędziów powołanych przez „neoKRS”

Polska 2050 nie ma wątpliwości, że utworzona w 2018 roku „neoKRS” została powołana wadliwie. Nie da się, w zgodności art. 10, 173, 186 i 187 Konstytucji RP, wyłożyć regulacji, która upoważnia Sejm do wyboru sędziów-członków KRS (art. 11a ustawy o KRS w obecnym brzmieniu). Wyrok TK z 25 marca 2019 roku, wydany w wadliwym składzie, który „zalegalizował” ten fakt, jest jednym z najjaskrawszych przykładów wykorzystania tej instytucji do celów publicznych.¹ Jednocześnie jednak, należy pamiętać, o tym, że w polskich sądach orzekają dziś już setki sędziów wyłonionych przez neoKRS (tylko do lipca 2019 roku KRS nominowała 543 sędziów, w styczniu 2020 orzekało już 384 z nich. Należy domniemywać, że obecnie liczba aktywnych sędziów powołanych przez neoKRS przekracza już 500, a więc stanowi ponad 5% wszystkich orzekających w polskich sądach!).²

W związku z powyższym przy kształtowaniu procedury weryfikacji nominacji sędziowskich dokonanych przez neoKRS należy wyważyć dwie wartości – z jednej strony konieczność doprowadzenia do stanu zgodnego z konstytucyjną zasadą niezawisłości sądownictwa, z drugiej zaś – ochrony obrotu prawnego. Sędziowie ci wydali już wszak setki tysięcy orzeczeń w zwykłych, codziennych sprawach polskich obywateli i obywaterek, takich jak: rozwody, skargi na decyzje administracyjne (np. w zakresie pozwoleń na budowę), podziały nieruchomości, czy sprawy wykroczeniowe lub karne, a także np. przedsiębiorców takich jak sprawy gospodarcze czy cywilne (np. dotyczące zasądzenia należnych roszczeń o zapłatę). Dlatego jeszcze w czasie kampanii prezydenckiej przedstawiciel Komitetu Wyborczego Szymona Hołowni wyraził w toku Obywatelskiego

¹ sygn. akt K12/18.

² Dane za OKO.pres. Zob.: „Lista dla obywateli: 384 sędziów zarekomendowanych przez neo-KRS i powołanych przez prezydenta Dudę”: <https://oko.press/lista-dla-obywateli-384-sedziow-zarekomendowanych-przez-neo-krs/> oraz „Ujawniamy listę 543 sędziów nominowanych przez neo-KRS. Ich wyroki mogą być kwestionowane w przyszłości”: <https://oko.press/ujawniamy-liste-543-sedziow-nominowanych-przez-neo-krs-ich-wyroki-moga-byc-podwazane-w-przyszlosci/>

Wysłuchania Publicznego w Krakowie 28 lutego 2020 roku negatywną opinię o pierwotnym kształcie art. 9 w związku z art. 11 omawianego projektu ustawy, który przewidywał konieczność złożenia z urzędu wszystkich sędziów nominowanych przez neoKRS. Prowadziłoby to do olbrzymiej wyrwy w i tak już przeciążonym systemie wymiaru sprawiedliwości. Podobną opinię wygłosił w toku tegoż wysłuchania m.in. prof. Andrzej Zoll³

Z satysfakcją notujemy w związku z tym, że Komisje Senackie poparły poprawkę całkowicie zmieniającą brzmienie tych artykułu. W tekście jednolitym projektu ustawy przedstawionym Senatowi, przewidziana została procedura weryfikacyjna postępowań ws. nominacji sędziowskich i asesorskich dokonywana przez „prawidłową KRS” wybraną na mocy nowej ustawy. Dopiero po ponownym rozpatrzeniu tych spraw przez prawidłową KRS w terminie 2 lat od wejścia w życie ustawy i ewentualnym stwierdzeniu przez prawidłową KRS, że „sprawa została rozstrzygnięta z naruszeniem zasad niezależności sądów i niezawisłości sędziów”, wobec sędziego nominowanego w ten sposób można by wszcząć postępowanie dyscyplinarne i złożyć go z urzędu. **To rozwiązanie wydaje się być optymalne i ograniczyć rozliczenia tylko do tych przypadków, w których faktycznie doszło do nominacji sędziowskich pod naciskiem politycznym.**

4. Problematyka weryfikacji orzeczeń wydanych przez sędziów powołanych przez „neoKRS” - propozycja rozwiązania alternatywnego

W świetle powyższego jest wszakże niezrozumiałe, dlaczego Komisje Senackie nie zdecydowała się na wprowadzenie zmian również do art. 12 projektu ustawy. Artykuł ten przewiduje z jednej strony, że orzeczenia wydane przez sądy, w składzie których zasiadali sędziowie powołani przy udziale neoKRS pozostają w mocy poza orzeczeniami wydanymi przez Izbę Dyscyplinarną SN (art. 12 ust. 1 i 2) - oba te rozwiązania należy przyjąć z aprobatą. Z drugiej zaś strony stanowi, że okoliczność, że orzeczenie zostało wydane przez sąd, w składzie którego uczestniczył sędzia lub asesor sądowy powołany na wniosek neoKRS „stanowi przesłankę do wniesienia środka zaskarżenia, a także wniosku albo skargi o wznowienie postępowania” (art. 12 ust. 3). Artykuł określa także roczny termin na wnoszenie wniosków lub skarg o wznowienie postępowania opartych na tej podstawie (art. 12 ust. 4).

Polska 2050 stoi na stanowisku, wyrażonym w toku wspomnianego już Wysłuchania Obywatelskiego m.in. przez prof. Andrzeja Zolla, że tego typu rozwiązanie jest zbyt szerokie i wpłynie bardzo negatywnie na pewność obrotu prawnego, która jest wartością konstytucyjną, wynikającą z zasady demokratycznego państwa prawa wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP. Należy zwrócić uwagę, że przepis ten, jeśli wszedłby w życie, otworzyłby drogę do podważania niekorzystnych dla stron orzeczeń w licznych sprawach cywilnych, gospodarczych, rodzinnych, administracyjnych czy karnych i mógłby jeszcze powiększyć

³ Wypowiedź Stanisława Zakroczymskiego w toku Obywatelskiego Wysłuchania Publicznego od 56 minuty, prof. Andrzeja Zolla od 1 godziny 48 minuty nagrania video. DOSTĘP: <https://www.youtube.com/watch?v=BGwW5t7H5SU&t=3654s>

chaos prawny w naszym kraju a zatem mieć negatywne skutki prawne, gospodarcze i społeczne.

Dlatego Ruch Polska 2050 rekomenduje przyjęcie poprawki zmieniającą brzmienie art. 12 ust. 3 i 4 projektu ustawy. Proponujemy, aby zastosowanie opisanej tam przesłanki wznowieniową zawęzić tylko i wyłącznie do spraw, w których orzekali sędziowie, którzy nie przejdą weryfikacji przez prawidłową KRS. Ponadto uważamy, że konieczne jest, zgodnie z tezą 3 uchwały połączonych Izb Karnej, Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku, aby każdorazowo przy wnoszeniu o wznowienie postępowania wykazywać iż „*wadliwość procesu powoływania [sędziego orzekającego w danej sprawie] prowadziła, w konkretnych okolicznościach do naruszenia standardu niezawisłości i niezależności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.*”⁴ W pełni podzielamy stanowisko wyrażone przez SN w tym składzie. Dopiero przyjąwszy takie rozwiązanie będziemy mogli bowiem mieć pewność, że „okazji” związanej z uchwaleniem niniejszego projektu ustawy nie wykorzystają, obok osób rzeczywiście pokrzywdzonych „deformą sądownictwa”, także dziesiątki tysięcy stron postępowań sądowych najzwyczajniej niezadowolonych z merytorycznego rozstrzygnięcia przez sądy ich spraw. Czyli, mówiąc językiem potocznym, że przywracając niezależne sądownictwo nie przyprawimy mu dodatkowych problemów - nie „wylejemy dziecka z kąpielą.”

⁴ Zob. Uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 roku, sygn. akt BSA I-4110-1/20. DOSTĘP:

<http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia2/bsa%20i-4110-1-20.pdf>